

HD 19/5-94.

1814 på Maihaugen

Det var en kjedelig mangel i Maihaugutstillingens 1814-historie. Hærens rolle skulle hatt større plass. Da britene i 1807 overfalt København og tok den dansk-norske flåten, kom Danmark-Norge i krig mot England, med Napoleon — og mot Sverige. Da Russland i 1808 angrep det svenske Finland, ville kongen i København at norske og danske tropper skulle gå løs på Sverige, mens russiske tropper skulle angripe gjennom Norrland og også direkte mot Stockholm. Det kom til svenske innfall i Norge, blant annet ved Trangen. Den svenske vestarmeen avtalte med stattholderen Kristian August at norske tropper ikke skulle rykke inn i Sverige når vestarmeen marsjerte mot Stockholm og avsatte kongen. Ledende menn i Norge innså at jo før Norge kom ut av samrøret med Danmark, jo bedre.

Sverige mistet Finland til Russland. Men den nye kronprinsen fra 1910, en tidligere fransk marsjall, nå Karl Johan, innså at Finland ikke lot seg ta tilbake. Han fikk støtte fra Russland, England, Preussen og Østerrike om at han skulle få Norge som betaling for å stille ca. 30 000 mann til sluttoppgjøret med Napoleon. Styrken ble høsten 1813 sendt over til kontinentet. Etter Napoleons store nederlag ved Leipzig, førte Karl Johan sine tropper mot Danmark og tvang Fredrik VI til å avstå Norge ved Kielfreden 14. januar 1814.

Fredrik VI ga Kristian Fredrik ordre om å overlevere de norske grensefestningene og dra tilbake til Danmark. Karl Johan utnevnte «Hans Excellense Fält Marschal Grefve von Essen» til «General Gouvernör och Vice-Roi öfver konunga riket Norrige», og ga ordre om innrykking i Norge. Der skulle den «blågula Flaggan som från uråldrig Tid varit både rikens fana» heises over et folk som skulle avlegge sin ed til Sverige. Det ble ikke slik.

106036

Den unge Kristian Fredrik, i samarbeid med menn som Carsten Anker på Eidsvold og andre selvstendighetsvenner, mobiliserte hæren og sa at svensk forsøk på inntrenging i Norge skulle møtes med makt. I februar sto det ca. 27 000 mann under våpen på Østlandet, omenn med en rekke mangler i væpning, forsyninger og stridsevne. Den svenske hjemmehæren, ca. 20 000 mann, var for liten til å kunne rykke inn i Norge og utføre Karl Johans ordre. Et par angrep kom og ble avvist.

• Anton Olstad